

MAGYAR KURIR

Indult Bétsből, Kedden Junius' 17-dik napján, 1817-dik esztendőben.

Déli Amerika.

A' *La Plata* mellett fekvő Portugallus seregek' fő vezére *Lecor* a' következő proklamátziót hirdettette vala ki Febr. 16-dikán: — 1). A' mi ellenségeink közül mind azok, a' kik ezen vidékeken valamely békességes 's magát nem oltalmazható lakost a' magok lakóhelyén ki-prédálnak, vagy az ellen valami tsint tesznek, önnön személyekre nézve nem úgy fognak tartatlatni, mint hadi foglyok, hanem mint úti tolvajok 's a' tsendességnek megháborítóji, 's ezekkel mint ilyenekkel úgy kell bánni — 2). Ha valamely ideamoda küldetett ellenséges tsoport azon városoknak, mellyek Portugallus seregek' oltalma alá vétetve vannak, békességes 's magokat nemoltalmazható lakosaik ellen valami tsint tévén meg nem fogattathatnak: az ilyen sereg' fő vezérének familiájával 's tulajdonával legkeményebben kell bánni; Portugallus tsoportok küldetessenek-ki, hogy az ilyen vezéreknek jószágaikat feléessék 's familiájokat a' kikötőhelyben álló Portugallus hajókra vigyék — 3). Elegendő számú meghitt személyek rendeltessenek-ki, kik a' lakosoknak tsendességben 's bátorságban való maradására vigyázzanak, 's valamely ellenséges tsoport által valami efféle tsint tétetelni szemlélvén, erről a' Portugallus fő hadiszállásra vagy a' közelébb találtató Portugallus tsapatnak vezéréhez, azonnal tudósítást tegyenek, hogy a' szükséges eszközök elővétetethessenek — 4).

Ezt a' proklamátziót mind azokon a' vidékeken ki kell hirdetni, a' hol Portugallus seregek allanak."

Generális *Lecor*, mint láthatni, közönségesen tsak *ellenség* nevezettel élt ezen proklamátzióban: de, mint látszik, a' *Buenos-Ayresiek* úgy vették ezt, mint ha egyenesen ellenek intéztetett volna, mellyet nyilván mutat az, hogy a' *Buenos-Ayresi Országglószéki fő Igazgató, Don Juan Martin de Pueyrredon*, Márztius' 2-dikán egy levelet irván a' fennnevezett Portugallus fő vezérhez, keserves felindulással panaszolkodik azon kemény eszközökkel való élés ellen, mellyekkel ez, a' maga proklamátziójában fenyegetődzik, 's egyszersemind tudtára adja ennek, hogy ha azon fenyegetődzések közzül, mellyek az ő proklamátziójában előfordulnak, tsak egygyik is munkába fog a' *Buenos-Ayresi lakosok* ellen vétetetni, ezen esethen a' *Buenos-Ayresiek* is hasonló kemény eszközökkel fognának élni az ő vidékeiken találtató Portugallusok ellen, a' kiket ők már e' végre az országnak belső részeire (mint kezeseket) elisvitettek.

Generális *Sant-Martinnek*, a' ki *Chili*' országát meghódoltatta, egy hosszú levelét adták-ki a' *Buenos-Ayresi* 's *Londoni* újságok, mellyet ő ezen országnak meghódoltatása után Febr. 22-dikén, a' *Buenos-Ayresi Országglószéki Főigazgatóhoz* a' fennevezett *Don Pueyrredonhoz* *Sant Jagóbol* a' fő városbol irt. Levelének summája ez: Minekutánna az ő

kisded-ármádája az *Andes* hegyeken által ment volna, onnét az ország' belső részére előnyomult. Februarius' 12-dikén ütközetet ajánlott a' Spanyoloknak, a' mely nagyon heves és véres volt, 's a' melyben ezek között 600, zán. elfogattattak, 's tsatározó artilleriájokat is elvesztették magazínumaikkal egyetemben. A' Spanyol Királyi Kormányozó *Marco-del-Pont*, seregének maradványával *Sant Jágét* oda hagyván, azon iparkodott, hogy az oda zó mértföldnyire lévő *Vasparaisói* kikötőhelyhez juthasson, 's hajóra ülven magát és seregeit megtarthassa, a' mellynek annál könnyebb elérhetése végett a' tsatából megmaradott artileriáját is hátra hagyta: de így se' érhetette-el célját, mint-hogy a' tengerpartól nem messze *S. Antoniónál* az insurgensek' Grenadiros Lovassága Kapitány Aldadó vezérlése alatt ötöt beérvén, menenestől fogva elfogta; *S. Jágóban* pedig azonnal Provisoriai országloszéket állítottak-fel az insurgensek *O-Hingins* nevű Generálisnak előlülése alatt; 's a' néphez egy proklamációt bocsátottak, a' melly ilyen szavakon végződik: — *Eszszerént 24 napok alatt a' világon találtató legnagyobb hegyeken által jöttünk, a' táborozást elvégeztük, 's Chilinek szabadságot hoztunk.*

A' *Chiliből* Buenos-Ayresbe érkezett Kurir' három Spanyol zászlót is hozott oda, mellyeket *Sant Jágónál* vettek-el az insurgensek a' Spanyoloktól. A' Generális' *Sant Martin'* további plánuma a' volt, hogy seregét *Chiliben* megerősítvén, még a' jövő télnek elkövetkezése előtt az *Andes* hegyeken által *Tucumanhoz* vissza jöjjön, 's azután innét lolytassa Peru ellen a' hadi munkát. —

Buenos-Ayresbe két kisded hadihajók érkeztek vala meg, mellyek az Északi Amériki Egyesült Státusokban, névszerént a' *Baltimorei* kikötőhelybe épültek. Az egyiknek neve *Clifton*; 24

őgyű van rajta. Ezelhez még más hat hajók tartoznak, 's mind az Északi Amériki kikötőhelyekben készítették-fel, oly célzással, hogy a' *Chili* ellen való táborozásban szolgáljanak: hanem mint-hogy *Chili* már most az insurgensek' kezében van, gondolják, hogy ezek is *Peru* ellen fognak dolgozni.

A' Londoni *Morning-Chroniklében* egy tudósítás fordul elő a' *Chiliben* történt táborozásról, melyben úgy iratik-le az insurgensek' győzedelmeskedése, mint a' mellyet ők leginkább a' Genorális *San Martin'* személyes vitéségének köszönhetnek. Ez a' nevezetes verekedés *San Sebastiantól* nem messze *Chachabuco* mellett tsupa halmokon (dombokon) történt, mellyek egygyütt tsaknem egy várat formáltak. A' Spanyol seregek, mellyek magokat ezen halmokon megfészkeltek vala, sokáig elég nagy vitéséggel tsatáztak, 's oly bizonyosoknak is tartották magokat a' győzedelmeskedés felől, hogy még drágább portékáikat sem rakták vala minden esetre nézve hajókra, 's így történt osztán végezetre, hogy a' Királyi kintstárból két milliók, feles magános vagyonnal egyetemben, az insurgens armáda' ragadományává lettek. Mikor *San Martin'* látta, hogy melly jól állának a' Spanyolok 's melly nagy eltökéllettséggel viselik magokat, maga személyesen rontott reájok egy Dragonyos tsapat-tal 's oly vakmerőséggel, hogy lehetellen volt hátat nem adni előtte, de ő úgy is el-lankodott vala végezetre, hogy mikor a' seregei a' *Viktóriát* énekelni elkezdették, ő a' hádjadtság miatt leesett a' lováról, úgy hogy néhány szempillantatokig meghaltanak lenni gondolták. Ez a' *San Martin'* Amérikában *Paraguay* tartománybéli születés, hanem a' Frantzia revolúzióban egész 1811-gyig Spanyol országban szolgált a' Frantziák ellen. *Solano* alatt, mikor ez *Andaluziai* Főkapitány és *Kadixi* Kormányozó volt, 60-

kéig adjutánskodott. A' *Bayleni* ütközetben is Adjutánsi szolgálatot tett, a' hol a' Spanyol armáda, *Düpont* Frantzia vezért armádájával egygyütt elfogta. Későbbre még Marquis *Romana* alatt is Adjutánsi hivatalt viselt. Az 1811-dik esztendőben Spanyolországot oda hagyván *Londonba* 's onnét Amérikába vette útját. A' Spanyolarmádánál Oberslajtnántságot ért. Sokszor megkülömböztette magát; 1811-től fogva a' Buenos-Ayresi armádánál szolgál. — Ennek a' *San Martinnak* Chili ellen való szerentséje, mint látszik nagy piatzt nyitott nem csak a' Buenos-Ayresi kereskedésnek, hanem az Angliainak is. Nem csak hogy a' *La Plata* mellett találtató minden kereskedő magazinumok megüresedtek 's *Chili* felé vették útozásokat, hanem *Londonban* is sok rendelések tételtek a' *Buenos-Ayresből* Május' 29-dikén odaérkezett levelekben, hogy küldjenek minden féle áruportékákat. — Különös megjegyzésnek tartatik az újságlevelekben; hogy Admirális *Brown* kiről esztendő alatt annyi félet olvastunk, 's a' kiről tsakugyan igaz volt az, hogy utóljára az Anglusok ötöt a' tengeren megtalálván, mint semmi nemzethez nem tartozó embert letartóztatták, 's az ő *Herkules* nevű hajóját Antigoán elítelték most ismét úgy említettik, mint a' Buenos-Ayresi hajós sereg' fő vezérleje, 's az ő hajójáról a' *Herkules*ről a' mondatik, hogy a' Buenos-Ayresi Országlovszék *Londonba* apellálván érte, ezt is viszszaadták az Anglusok. — Több efféle apróságnak tettző megjegyzéseket is olvasunk az újságokban, a' milyenek; hogy az Északi Amérika; Egygyesült Státusoknak négy fregátjaik Déli Amérikáknak tsutsát megkerülvén, a' Chili 's Peru öbleiben az insurgenseket segiteni 's magoknak ott valahol valamely jó megállapodásra való fészket szerezni iparkodának; 's hogy az Anglus országlovszék is négy Linea és hat fregát hajóknak felkészülése eránt tett

rendeléseket, hogy az Admirális *Exmouth* vezérlése alatt *Déli Amérika* felé vegyék evezéseket, 's több effélék — hanem, hogy mind ezekkel hova legyen a' célzás, tsak a' jövendő mutatja meg.

Brasilia. — A' *Perte* nevű Frantziabajó, a' melly Aprilis' 8-dikán hagyta oda a' *Pernambukoi* partokat, újabb tudósításokat hozott az ott kiütött támadásról, mellyekből így beszéli elő a' *Monitör* a' támadás' kezdetét: — „Minekutánna, ugy mond, a' *Pernambukoi* Kormányozó *Gaétow Pinto-de-Miranda-Montenegro*, elébb egy bizonyos *Domingo Martines* nevű embert elfogatott, 's azután a' mennyit tsak lehetett annyi fegyveres sereget öszszegyűjtetvén, Márztius' 7-dikén olyan parantsolatot adott volna ki, hogy még több (a' *Londoni Kurir* szerint 150-nig való) katona 's egyéb) gyanus személyeket arestáljanak, egy tsizt arra a' vakmerőségre vetemedett, hogy az öszszegyülekezve lévő fegyveres seregnek fő vezérét mindeneknek láttára keresztül döfte, így kiáltván fel: *Éljen a' függetlenség!* A' tsizt után a' katonaságnak nagy része is hasonlóképpen kiáltozott. Látván a' Kormányozó, hogy az egész seregtől elhagyatott 's tsak a' Generálstáb áll mellette, kapitulálni kénlelítettett, melynek creje szerint három hónapra való eleséget kapván, hajóra állt, hogy Rio-Janeiróba evezzen. E' megesevén 5 személyekből álló ideigóráig való *Juntát* választottak magok közzül a' lázasztók, 's annak a' feljebb nevezett *Domingo Martinezet* neveztek Előfőlöjévé, a' ki Portugallus születésű ember, 's *Londonban* is jól ismerik, mert ott sokáig lakott; mint társ egy kereskedő háznál.

Május' 31-dikén kijött darabjában ily megjegyzéseket adott ki *Londonban* a' Ministeri Kurir ezen támadásról: — „Bondság volna ezt a' *Pernambukoi* felzendülést *Revolúciónak* nevezni. Ugy lát-

szik, hogy csak valami magános felzúdulás volt volna, 's a városnak csak *Arrecife* nevű részére terjedt-ki, 's csak néhány nyughatatlan emberek által gerjesztetett. Mind egygyütt csak 13 emberek veszték-el benne. A *Junta* 17,000 font Sterlinget vett-ki a kintstárból; hadi munitziót akarván rajta hozatni az Északi Amerikai Egyesült Státusokból: de az efféle hadi készülétek kétségkívül a Királyi hajós sereg' kezére fognak kerülni, elébb hogysesem a Pernambukói kikötőhelybe érkezhetnének. Bahia és Maranhão tartományaik, mellyek legközelebb való szomszédjaik Pernambukónak, semmi részt nem vettek a támadásban, a melly eszerént nem közönséges egygyelértésnek resultatuma. Eleinten még a Pernambukói nép is békételenkedett érte, azért, hogy a kereskedésbeli közösülés megszűnt miatta 's az eleség megfogyatkozott. Sőt maga a támadás' feje *Domingo Martinez* is keveset látszik bizni a dolognak szerentsés kimeneteléhez, mivelhogy számára szüntelen egy hajó áll készen a kikötőhelyben, azért, hogy ha a kaptza szorúlni talál, azonnal oda hagyhassa a kikötőhelyet. A Kir. Országlovszék egész iparkodással rajta van a zendülés' tüzeinek kioltásán. Sietve megtétette a rendelkezéseket, hogy a kikötőhely' száját egy fregát és egy Sloop, haladék nélkül bezárják. Mondják, hogy a *Tágus* tor-kában tartózkodó hadi hajók is haladék nélkül el fognának oda evezni segyveres néppel. Mi, minden tudósításokból, mellyeket még eddig ezen támadásról vehetünk, így végzi szavait a *Kürir*, azt hozhatjuk-ki, hogy ez a támadás nem lehet tartós, 's hogy az országnak egyéb tartományai magok minden iparkodással azon fognak lenni, hogy még tsirájában megfojthassák ezt a támadást.

„A mi *Pernambukó*bol vett újabb leveleink, így rajzolják-le valami más Londoni újságok ezt a történetet, napon-

ként nyilvánosságosabban mutatják, hogy ez a támadás nem terjed messze és nem nagy fontosságú történet. A *Junta*' proklamátziói olyan hanguak, mint a Frantzia revolúzióbéliek voltak 1793-ban; a *Királyság*' pokolbéli tsudájáról van benne beszéd. A támadás' fejeji tsupa megvetést érdemlő emberek; sejtetlenség' barátjai. Legesmeretesebb köztök *Martinez*, 's ő is csak egy tsalárd Bankrotírozó ember; sem talantumokkal sem tekintettel nem bír olyannal, hogy egy országlás' fejének képét viselhetné. A nép is méltán zugolódik ellene Pernambukóban, minthogy egyszerre minden közösülés' útja bevágódott; senki nem fizet, senki nem vásárol semmit. A proklamátziójában azt hánnya a volt Kormányozó' szemire a *Junta*, hogy a legelőkelőbb Patriótákat tömlőtbe akarta záratni, a melly szemrehányás azt mutatja, hogy ez a Kormányozó egy munkás és okos ember lévén már tudósittatva volt az özszeesküvésről, 's már hozzá fogott volt a főbeknek elfogdostatásához. Az egész özszeesküvés' fészke csak a kikötőhelyben 's az alsó városban *Arrecifében* határozódik. Reménség van, hogy a Bahiai és Maranhãoi katonaság, a helyett, hogy a Pernambukói támadókhöz tsatolná magát, inkább megzaboláztatássokra fog menns. A *Junta* még eddig ezeket a lépéseket tette a maga fenntarthatására: Mind azoknak a személyeknek tulajdonyaikat, kik magokat mint a Revolúzió'nak ellenzői úgy nyilatkoztatták-ki, sequestráltatta; a *Junta*' passualis levele nélkül senkinek nem szabad a tartomány határán kívül menni; a béhozásért fizetődő vámok alább szállittattak; a kintstárbéli pénz elvétetett, hogy azon, segyver és hadi munitzió vásároltassék; végre tudósítás küldetett az Anglus Országlovszékhez, melyben arra kértetik ezen Országlovszék, hogy a támadókkal maradjon békességben, magát ezeknek a

Rio-Janeiró Udvarral való egyenetlenkedésibe ne avassa, mellyért ők is megigérik részekről, hogy az Anglusok' kereskedése eránt nagyobb kedvezéssel fognak viseltetni, 's a' Szeretsen rabszolgárasárt tüstént eltörlik.

(Mint hogy *Chili* és *Brasília* nevet most minden nap' emlegetjük, némely iróink méltónak tartották róllokkövetkező megjegyzéseket kiadni: —

Chili, egygyik fő tartománya Spanyol Amérikanak, nem annyira nagyságért, mint azon termésekért, mellyekkel a' természet megáldotta, betses. Őtet az útasok Olaszországgal hasonlítván öszsze Déli Amérikan gyönyörűség' kertjének nevezik. A' tsendes tenger' partján a' Déliszélesség' 24 és 45 grádusai között 1260 geographiai mértföldeket foglal el. Nyúgoti partját a' Tsendes tenger mosogatja; Keleti határait az *Andesekig* terjeszti, a' hol *Tucuman*, *Cujo*, és *Patagonia* tartományokra rúg; Északra *Peru*, Délre a' *Magellan*' földje tesznek neki határt. Fő városának *S. Jagonak* a' fundamentumát Kapitány *Valdivia* vetette-meg 1541-ben. Lakosai fele részint Spanyolokból, fele részint odaváló születésű Indusokból, Szeretseny 's Fejér odahányodott-familiákból állanak. —

Brasília, nagyobb kiterjedésű ország, mint Európában *Spanyol*, *Frantzia*, és *Németországok* egygyütt. *Pernambuko* (Frantzia neveszerént *Fernambouc*), *Itamaraca*, *Parayba*, *Rio-Grande*, és *Seora* kisdud tartományokkal egygyütt az ő napkeleti, a' tengerre legmeszebb kirúgó részit, teszik. Eleitől fogva a' Portugalius Királyok birták részint fel-találás részint elfoglalás' jussán. Keleti partjait mindenütt az *Atlanticus Oceánus* tsaphodja; hossza, Északról a' *Guyana*któl fogva Délre a' *La Platanellyéki* tartományokig (most már egész *Montevideoig*) nyúlik. Napnyúgoti határai

kevessé esmeretesek; úgy tartják közönségesen, hogy itt azokra a' még vadságban élő Indus-nemzetekre rúg, mellyek az Amazon, más névvel Maranhon, és Rio-Branco nevezetű nagy folyó-vizeknek kútfejeiknél élösködnek. Lakosainak számát valami 3 millióra teszik. Terményeit, a' gyémánton kívül, főbbképpen marhatenyésztetés, minden féle fűszerszámok, a' festőfa (*Bersen*, *Brasiliaifa*; közönségesen *Fernamboki*, *Firnebock*) *Vanilia*, *Cacao*, *Riskása*, sok *tzukor*, és sok *gyapott* (pamuk) teszik. Nevezetesebb és igen szép városai: az Ország' belső részén *Santa-Fe-de-Jocanda*, a' tenger mellett pedig *Pernambuco* és *San-Sebastian-de-Rio-Janeiró*. Elsőséget érdemel szépségére nézve a' hármak között *Pernambuko*, a' melly tulajdonképpen két városokból áll, tsak egygyiknek a' neve *Pernambuko*, és ezt *Arrecifének* is nevezik; e' két szigeten fekszik. A' másik 3 órányira van ide, 's kimondhatatlan szépségű fekvése van, valami halmokon. A' neve *Olinda*. Mikor a' legelső Portugalliai expeditzió ide megérkezvén a' fő vezér ezen halmokat meglátta, így kiáltott-fel: *O linda situação para fundar huma villa!* (mellyet így fordíthatunk magyarul: *O szép vidék! be szép fekvésű várost lehetne ide építeni*). Idővel fel is épült itt a' szép város, 's *Olinda*, *Oh szép* nevet kapott. Sok gazdag kereskedő ház fészkelte-meg benne magát, kivált Angliából. *Olinda*, vagy *Pernambuko*, *Bahiatól* 80, *Rio-Janeirótól* 240, *Parától* 190 mértföldnyire esik, e' közebben, ama legfelyül, *Rio-Janeiró* legalól. Az egész *Brasília* 15 tartományokra van felosztatva. — Az Uralkodó Udvarnak ott lakása, nagy fényességre és virágzásra juttatta volna nem soká ezt a' nagy országot).

Nagy Britannia.

Azt a' *Tunisi* prédáló hajót, mellyet maga ragadományával egyetemben elfog-

ván, egy Anglus kikötőhelybe vezettek vala az Anglus hajók, *Tanisba* visszabotsátotta az Országlószék, oly tudósítást küldvén tőle az urához, hogy Nagy Britannia soha meg nem fogja szenvedni, hogy az ő kikötőhelyeinek szomszédságaikban prédáló hajók olállkodjanak. — Egyszermind négy vámos hajók küldtetettek ki a Kanálisra, hogy a kereskedést, oltalmazzák, s annak megzavaróit megbolázzák.

Már néhány napja hogy rebdes az a Spanyolországból eredett hír, hogy Algiriában az Anglus Konzullal egygyütt számos ott találtatott Anglusok meggyilkoltattak volna; most pedig már Párisi újságok is írják, valami *Marsiliai* magános levelezőik után, hogy nemcsak Anglusok, hanem egyéb Európai Agenségi személyek is meggyilkoltattak volna ugyan ott (Algiriában), s sejeik elvágattattak. Kivánni lehet, hogy ezek a kedvetlen hírekné valóságosuljanak meg. — Névszerént az Anglus, Svétziai, és Sárdiniai Konzulokrol mondatik, hogy megölettetek volna.

B é t s . .

Egy Máj. 12-dikén kiadatott Fels. Pátens szerént egy új rézpénz' nemének vereltetéséről téletett rendelés, melly a Conventziós pénzel való fizetések' dolgában pótolásúl fog szolgálni. Augustus' 1-ső napjától fogva leszen törvényes járásakelése mind azokban a fizetésekben, a mellyeket Conventziós pénzel kell tenni, és három krajtzárra nem telnek. All ezen új rézpénz, egész, fél, és negyedrés krajtzárosokból, és ezt valamint a közönseges úgy a magános kassák is egész név betsek szerént elvenni kötelezetnek a

mondott határozásra nézve. A Státus' kassái, az azokba bejövő fizetésekben az új rézpénzen kívül a régibbeket is elveszik az 1816-ban Jun. 1-ső napján költ Pátensben meghatározott betsek szerént a folyó esztendő Novemberének 1-ső napjáig; de magok ezen kassák tsak ezen új rézpénzel fizetnek. November' 1-ső napja után tsak az új rézpénz vétetik el a Conventziós pénzel való fizetésekben, mint pótlás: a most folyamatban lévő pénz pedig megmarad azután is mint Váltópénz a papiros pénzre nézve, s az ezekeiránt kiadattatva lévő rendelések változásnélkül maradnak. Az új rézpénznek egygyik oldalán a Cs. K. Czimer áll, ilyen környékírással: *K. K. Oesterreichische Scheide münze*; másikon a pénz' betse ezen esztendő számmal, 1816.

Ö Cs. Kir. Felsége méltóztatott Nem. Romárom Vármegye' örökös Főispányát s a Magyar Királyi Kamaránál szolgáló Concipistát, Fogarasi örökös Gróf *Nádasdi László* urat — továbbá a Magyar országi Primásijószágok' és jusok' Főigazgatóját (Regensét) *Kapos-Merei Sándor* urat, a maga Camerariusaivá kegyelme-sen kinevezni.

Nagyságos Pfisterer András Kir. Tanácsos s Magyarországi Protomedicus urat, az Austriai *Leopold Cs. Rend'* Ritteri keresztyével méltóztatott megfizetni ő Cs. K. Felsége.

Pesten a Nemzeti Museumhoz tartozó Természeti Dolgok' Kabinétjénél megüresedett *Custosi* hivatalra, az ugyan ott Adjunctusságot viselt *T. T. Jónás Jóséf* Ur a *Wetterau* Természet vizsgáló Társaságnak tagja, rendeltetett.

Száz forint huszas pénzért, adtak Váltó czédulában: —
Jun. 13-dikén 329²/₂ — 14-dikén 330¹/₂ — 16-dikén 332 — forintot.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

Eger Junius' 10-dikén 1817. Az előbbeni borzasztó tudósításomnak következtetésül kéntelenítetem szomoruan jelenteni: hogy a' szerentsétlen Fő Tisztelendő Mészáros György Kanonok úr, a' múlt szombaton ezen folyó hónapnak 7-dikén hatodnapig tartó kinlódása után 7 és 8 óra között estve meghalálozott, és tegnap 9-dikben tíz órakor délelőtt illendő 's igen is megérdemlett tisztelettel az egész városnak nagy sohajtásai 's szánakodásai között eltemettetett; annak Gyilkossa pedig Réthi József Cancellista (a' ki valójában tébolyodott eszű) minthogy az ő vétkes tselekédete hallatlan, a' város tömlőzéből a' M. Gos Uraság' rendelésére már a' Nemes Vármegyének által adattatott, a' melly által is a' dolog selyebb representáltott.

Magyar Országról több helyekről tudósítottunk, hogy a' múlt hónapban, éppen azon egy időben Máj. 28-dikán, földrengések tapasztaltattak: —

Pesten az nap viradóra tizenegyed-fél órakor tapasztatott legelőbb, melly ekkor ugyan kevés idő múlva ismét megszünt, de ismét róá kezdett, úgy hogy szinte huszonnégy óráig hol előbb, hol utóbb meg-meg rázkódott a' föld. A' rengés délről északra látszott tartani. Többnyire gyengék voltak minden megrendülések. A' melly már 28-dikben estve 7 óra felé esett, leg erősebb volt. A' levegő szép tiszta volt; hanem valami süvöltő-forma hang hallatott abban. Nagy károk nem estek; de sok helyen szembetűnő repedések történtek az épületeken.

Kuttievo nevű Helységben *Posega* Vármegyében *Tóth* országban ugyan az nap', szinte más fél óráig tartott tsendes eső után heledfél óratájban annyira megrendült a' föld, hogy nem csak az éppen juhnyírásban foglalatostkodó Uraság' em-

berci mind szélyel szaladóztak, hanem az épületek is kivált Északfelől úgy megromlottak, hogy nem bátorságos benne lakni. Másfél óra múlva másodszor isde gyengébben — három fertálykor a' 9-re pedig harmadszor és utóljára rázkódott meg a' föld, melly után újra megeredett az eső, és majd egész viradtig szüntelen esett.

N. Somogy vármegyében Szigethváron az nap' estvéli 6 $\frac{1}{4}$ órakor érezték ezen föld rengést a' szélnek megszünése után. Itt ugyan, csak egy rugást tett, de úgy, hogy a' boltokban a' vas eszközök is meg rázóttak, azután kevés eső lett róá.

Végezte a' Mértékes és Rimés versekről való gondolatoknak: —

De mit tépelődünk valakinek a' köntössin! hiszem a' Poësis maga nem a' verseszetben, hanem a' dolognak megválasztásában, és kimevelésében áll; bizuk azért a' szerzőknek szabad tettzésekre mitsoda köntösbe öltöztessék a' magok képzelődéseiket; öszve tödzelt, rántzólt Geleznábá-é; vagy tséngő pengő matériából készült lobogós vigánoba; hadd legyen ebben is szabad a' Nemzet. Miért is ne lehetne a' Magyar Poësisnek leg alább két köntösse, hogy mives vagy innepi gála napokon egyiket vagy másikat, a' nélkül hogy meg-szólják, fel-vehesse? Vallyon nem inkább kellene-é a' Poësisnak derekán tenni egy fordítást, és Pogányból Keresztyénné keresztelni? Nem irtózik ettől úgy látszik Prof. Nagy Ferentz Ur is az Odáihoz ragasztott 2-dik Toldalékjában a' 270. 271-dik lapon. Miért bajlódunk még is annyit a' költött Istennel? A' Poësis szerentsétlenül indúlt Proselitusai, úgy el-tsábitatnak ezek által, hogy a' Poësis nem egyébben, hanem annak a' meg-avúlt, sok részeiben halgatag költeménynek elő szedésében, és a' magok gondolatlyaiknak ezzel való meg-zavará-

sában állani képzelik. Hát a' mint a' régi-
giek belé szőtték fonták a' Poésisbe, a'
magok Hit, és Erköls tudományokat,
melly annak lelke, nem lehet-é, 's nem
kellene-é a' Keresztyéneknek is a' mago-
kéval azt tselekedni? Nem lehetne-é, mel-
lyet némelylek tselekedtenek is, a' régi
neveknek le hagyásával az indulatokat, 's
más dolgokat személyesíteni? Nintsen-é
elég példa, elég hasonlatosság, 's min-
den a' mi kell nintsen-é a' mi Szent köny-
vünkben, hogy szemtelenül a' hazug Iste-
nenktől költsönözzünk? Mitsoda szolgál-
latot nem tehetnének erre, a' világ igaz
történeteinek írott könyvei? A' számkive-
tésre induló Ovid el-égethette volna e'
részben minden kár nélkül az új formák-
ba változott Testek' 15 darabjait; így ki
maradna sok rút motsok, 's annak hel-
lyét tisztességes szép dolgok foglalná-el.
Ha menykövet hullatnánk, nem vennők
elő a' Jupiter *Trisulcüm fulmenjét*, mel-
lyet Horázként *rubente dextera* hajigál;
hanem a' mái fisikai igazságokból írnök-
le. Ha hadakozást folytatnánk nem szo-
rúlnánk Mársra, Bellonára, mert maga
a' had is lehetne személy, pajtási pedig
a' Dühösség, Kegyetlenség, Irigység, Puszt-
ítás 's a' többi. Hát szerelmet nem le-
hetne az indulatok moráljából énekelni,
hogy a' Venus' övéhez, 's a' Cupido' nyi-
láihoz ne kapdosnánk? Hát tsak Bachus
plántált szőlőt, 's Noé soha sem? Miért
Pán olyan híres Nyáj tartó, hiszem Áb-
rahám, Jákob, 's az Ipja Lábán is temén-
telen Barmot, 's Juhot tartottanak? Már
az igaz barátságna Dámon és Pithiás
lesznek tükörei világ' végéig; mintha Dá-
vid és Jonathán nem is szerették volna
egymást. Hát Bésalél nem volt derék
mester ember, és Fidiás híres kő metző,
hogy Istennére szorúljunk? Magok a' ré-
gi Poéták, úgy láttzik hogy az ő meséjek-
nek jó nagy részét a' mi Szent könyvünk-
ből másolták, formálták; 's mi még is,
a' kiknél vagy a' valóság, az arnyékkal

maradunk-é? Lám a' Henriás Írója, ha-
dakozván is Erist ugyan repdesteti, de
Mársot nagyon meg-kímélte; szerelmes-
kedvén említi ugyan Ciprust, 's a' Ve-
nus' Templomát, de a' többeket a' Mo-
solygás, Öröm, Tsók 's a' t. pótolja-lá.
Júng is tudja Morfeust álomnak nevezni,
és böltsen meg-képezni a' virtusokat. A'
mái Theologia, Filosofia, Fisika, Astro-
nomia, Politica, úgy el-nyelte a' régít,
mint a' Nap az éjtszakát, 's hát még is a'
Réginek szolgáljunk-é?

A' Romaiak ha bévették a' Görögök-
től ezt a' költött Müszert, a' nem tsuda;
mert ők által vették a' vallást is; de már
a' Pogány vallástól is meg-különözött Ke-
resztyének, egy ilyen nevezetes, tudo-
mányos mesterségben mint a' Poésis, még
is annak nyomán járjanak-é? Tanúljuk-
meg ám a' Költött Istenek egész Histo-
riáját, hogy a' régi írókat meg-érthes-
sük; de a' Keresztyén Poésis szólljon Ke-
resztyénül, 's felségesebb lesz a' Görö-
gökénél. Minden Tudományok nagy válto-
zásokon mentek által; a' Theologia János
Apostol', 's Ágoston Doktortól fogva men-
nyi ábrázatot öltözött-fel. a' Filozofiatám
Aristoteles, Lok, Leibnitz, Volf mintha
hiába mivelték volna, egyedül Kánt meg-
tudta változtatni; a' kisebbeknek is ez a'
fatuma vagon; még a' Grammatikák,
Ábécék is szüntelen új köntösbe öltöznek;
's hát tsak Hornér lesz az a' vitéz, és sze-
rentsés férjfi, ki a' Poésisnek világ végé-
ig megmaradó formát, és törvényeket
szabjon ki? Irtak ugyan sokan, 's felsé-
gesen is irtak Keresztyénül, de hogy mást
is arra bírjon úgy látszik, hogy ezt még
tzélül magának senki sem vette; ohajtani
való tzél, hogy valaki ebben is útát tör-
jön. Ne tépjük, vagy tsinítsuk azért a'
Poésisnek tsak a' köntössit, nyúljunk in-
kább a' velejéhez, nehogy az essék raj-
tunk, a' mi a' szülés fájdalmiban kinlódó
Hegyeken esett vala!! *Pállfy Dienes,*
N. Galambfalvi R. P.